duiding

Koffie in crisis: productieketen onder druk

duiding

Of je nu verlangt naar een snelle espressoshot, een luxe Starbucks latte macchiato of een simpel kopje koffie, één ding hebben ze gemeen: koffiebonen vormen de basis. Om de koffieliefhebbers wereldwijd te voorzien van hun favoriete kop koffie, wordt dagelijks naar schatting 20 miljoen kilogram gebrande koffiebonen vermalen. Achter deze indrukwekkende hoeveelheid schuilt een immense koffiemarkt die vandaag erg onder druk staat. Vraag en aanbod lijken elkaar maar niet te vinden, met recordprijzen als gevolg. Deze instabiliteit brengt in de koffieketen veel verliezen met zich mee, maar biedt tegelijkertijd ook kansen voor boeren, het milieu en de consumenten.

10 JANUARI 2025

Jozefien Verstraete

Lees meer over:
voedingsindustrie
agrovoedingsketen
wereld

De productieketen achter een kopje koffie is vrij uitgebreid. Zo worden koffiebessen eerst geteeld, waarna ze worden verwerkt, geëxporteerd, gebrand en soms opnieuw verwerkt voordat ze uiteindelijk verkocht worden. De koffieproductie biedt dan ook werkgelegenheid aan miljoenen mensen wereldwijd. De eerste schakel van de koffieketen zijn boeren, voor hen is deze werkgelegenheid vaak van cruciaal belang omdat hun inkomen rechtstreeks afhangt van de kwaliteit en kwantiteit van de geoogste koffiebessen, evenals van de vraag naar koffie. Deze factoren lijken elkaar vandaag echter niet te vinden in een evenwicht. Daar zijn de recordprijzen van koffiebonen afgelopen jaar het resultaat van.

Uit balans

Er zijn enkele factoren die gelinkt kunnen worden aan dat onevenwicht, waarvan één een impact op zowel kwantiteit als kwaliteit heeft: klimaatverandering. De plotse en langdurige gevolgen die toegeschreven kunnen worden aan klimaatverandering hebben een weerslag op de oogsten, de kwaliteit en de smaak van de koffiebonen.
Net zoals elk ander gewas wordt ook de koffiestruik sterk beïnvloed door droogte en plotse extreme temperaturen. De optimale temperatuur voor arabicakoffie ligt tussen de 18 en 21 graden Celsius. Wanneer de temperatuur boven deze grens stijgt, daalt de productiviteit van de koffiestruik. Door droogte en hittestress kunnen koffiebessen onderontwikkeld blijven of zelfs voortijdig van de struik vallen. Is er toch voldoende water voorhanden, maar blijven de temperaturen hoog, dan rijpen de bessen wel, alleen veel te

snel. Dit leidt ertoe dat suikers en complexe smaken niet ten volle ontwikkelen. Temperatuur beïnvloedt dus zowel opbrengst als smaak.
Ook ongewone neerslagpatronen kunnen de normale bloeicycli van de koffieplanten verstoren. Daarnaast wordt vaak vergeten dat een te hoge luchtvochtigheid ook een negatieve invloed heeft op de verwerkingsstappen van de bessen, zoals het droogproces.

nieuws

Koffieprijzen opnieuw de hoogte in

26 NOVEMBER 2024

De stijgende temperaturen en ongewone neerslagpatronen hebben ook een grote invloed op plagen en ziekten. Voor de koffieplant zijn dit onder meer roestziekte en ongewenste insecten zoals de koffiebladworm en de koffiebessenboorder. De roestziekte heeft zich daarbovenop samen met de veranderede weersomstandigheden ontwikkeld en tast nu zelfs ook resistente koffiesoorten aan.
Op lange termijn kunnen deze omstandigheden leiden tot verschuivingen in productiegebieden, met een vermindering van koffieregio's die bekend staan om hun unieke geur- en smaakprofielen. Er is nu reeds sprake van afname van het totale areaal dat wereldwijd bestemd is voor de koffieteelt. Tegen 2050 schat het Stockholm Environment Institute, een onafhankelijk internationaal onderzoeksinstituut, dat de productie van arabicakoffie met 45,2 procent zal afnemen en robusta met 23,5 procent. Belangrijke nuance: er bestaan verschillende wetenschappelijke studies over dit thema die telkens een andere impact schetsen, afhankelijk van de gebruikte modellen.

Gebrek aan helpende handen

De koffieteelt is arbeidsintensief, maar lijdt onder een tekort aan arbeidskrachten. Generatievernieuwing bij telers is in de koffieproductie net zo hard een probleem als in de landbouw hier in België. Werken in de hitte in afgelegen gebieden voor een laag loon spreekt jongeren niet aan, vooral nu er steeds meer jobs in de steden gecreëerd worden.
Het tekort aan arbeidskracht resulteert in een vertraagde pluk van de oogst en een vertraagde verwerking. Voor de koffieproducenten die zeer hoge kwaliteit najagen, bijvoorbeeld voor 'specialty coffee', is timing net zeer cruciaal. Bij massaproductie worden bessen vaak in één keer geplukt, maar voor hoogwaardige koffie moeten rijpe bessen zorgvuldig geselecteerd en snel verwerkt worden. De afstand tussen de verwerker en de plantage mag hierbij ook niet te groot zijn, wat in afgelegen dorpen vaak een probleem is. Eén uur kan immers al het verschil maken tussen medium en hoge kwaliteit, want hoe langer je wacht, hoe meer de bes al fermenteert.

Koffie werkt klimaatverandering ook in de hand

De koffieproductie speelt zelf ook een rol in de klimaatverandering. Niet alle plantages en producties kunnen over dezelfde kam geschoren worden, en steeds vaker zijn er duurzamere initiatieven en praktijken. Toch leidde de koffieproductie in het verleden en tot op heden in veel regio's tot onder meer ontbossing, bodemerosie en watervervuiling.
Traditioneel werd koffie verbouwd in schaduwrijke omgevingen zoals bossen. Maar om de productie te verhogen werden op veel plaatsen bossen gekapt om plaats te ruimen voor productievere koffieplantages in de zon. Als grote importeur van koffie is de EU verantwoordelijk voor 30 tot 40 procent van de wereldwijde ontbossing door koffieproductie, zowel in het verleden als nu. Daarom werd koffie opgenomen in de ontbossingswet (EUDR). Na palmolie (34%), soja (33%), hout (9%) en cacao (7,5%) staat koffie op een vijfde plaats met een aandeel van zeven procent van producten die de EU het meest importeert uit ontbost land.
En hoewel zonverbouwde koffie een hogere opbrengst oplevert, heeft het ook een zeer nadelig effect op het ecosysteem en de kwaliteit van de koffie. De biodiversiteit van verschillende planten en bomen die met schaduwrijke koffieplantages samengaan, verdwijnt. Daardoor verminderen ook de onderlinge verbonden positieve functies van biodiversiteit op het ecosysteem. Als gevolg worden koffieplanten onder andere vaker getroffen door plagen en ziektes, omdat ze bijvoorbeeld onderhevig zijn aan stress doordat de plant in de volle zon staat. Daarbovenop wordt deze koffie vaak als monocultuur verbouwd.
Een ander gevolg is de bijdrage aan bodemaantasting. De bodem wordt uitgeput en niet genoeg aangevuld met voedingsstoffen, waardoor extra meststoffen moeten gebruikt worden. Koffieproductie draagt tot slot ook bij tot waterverontreiniging. Niet alleen door eutrofiëring afkomstig van overvloedig mestbeheer bij de teelt, maar ook door de verwerking van koffie die een enorme hoeveelheid vervuild spoelwater met zich meebrengt. De verwerking van de koffiebes naar een koffieboon die klaar is om geëxporteerd te worden, ondergaat een lang proces dat gepaard gaat met een groot waterverbruik. De koffiebessen kunnen op drie manieren verwerkt worden: een droog, halfgewassen of volledig gewassen proces. Het afvalwater bevat onder meer hoge concentraties organische stoffen en is zeer zuur. Dit brengt het ecosysteem van rivieren uit balans waar het afvalwater zonder zuiveringsinstallaties ingeloodst wordt.

Groeiende vraag

Terwijl de oogsten steeds onzekerder worden en het produceren van kwalitatieve koffiebonen moeilijker wordt, blijft de wereldwijde vraag naar koffie stijgen. Deze groei wordt gestuwd door een groeiende wereldbevolking, snelle verstedelijking en een grotere blootstelling aan de westerse cultuur. Vooral in opkomende markten zoals Azië kent koffie een aanzienlijke

consumptiegroei. Samen met de groei in vraag, stijgt ook de kennis en interesse over koffie bij consumenten. De vraag naar duurzame koffie van hoge kwaliteit neem hierdoor ook toe.

Dit artikel is het eerste in een reeks over landbouw in Thailand. Volgende week: hoe zetten lokale koffietelers uit Thailand deze uitdagingen om in opportuniteiten?

Uitgelicht

Koffie in crisis: opportuniteiten voor milieu, consument en boer

Reportage

De koffiesector staat wereldwijd onder druk. Een groeiend aantal boeren schakelt hierdoor over op productie van specialty coffee: hoogwaardige koffie met aandacht voor duurzaa...

23 JANUARI 2025

Lees meer

VILT vzw

Bd Simon Bolivar 17
1000 Bruxelles

Contact

M • info@vilt.be

Volg ons op:

screenreader.visit us on our facebook page: https://www.facebook.com/vilt.nieuws/
screenreader.visit us on our linkedin page: https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/
screenreader.visit us on our instagram page: https://www.instagram.com/vilt.nieuws
screenreader.visit us on our x page: https://x.com/vilt_nieuws
screenreader.visit us on our bluesky page: https://bsky.app/profile/viltnieuws.bsky.social

---

© 2026 VILT vzw, all rights reserved |
Privacy policy
Copyright
Cookie Policy
Cookie instellingen aanpassen

Crafted by Brigada